

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
T.a.v. minister van LNVN Wiersma
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

CC: Staatssecretaris van LNVN Rummenie

Rouveen, 26 november 2024

Betreft: ultieme sommatie m.b.t. de legalisering van PAS-melders

Geachte mevrouw Wiersma,

Het duurt inmiddels minder dan honderd dagen. Dan is de termijn voor legalisering van de PAS-melders verstreken. In deze brief willen wij dit bij u onder de aandacht brengen. Ook wijzen wij u op de juridische verplichtingen, de gedane maatregelen, het uitblijven van maatregelen en hoe nu verder. Ook kondigen we eventuele nadere juridische stappen aan.

1. Er wordt niet gehandeld overeenkomstig de wet

De datum waarop de PAS-melders gelegaliseerd zouden moeten zijn, nadert met rasse schreden. Wij constateren als Agractie Nederland dat er nog niet het begin is van een structurele oplossing voor deze door de overheid veroorzaakte problematiek. Hier en daar wordt op ad hoc basis een oplossing gevonden, maar dat geldt niet voor het overgrote deel van de PAS melders, laat staan voor interimers en andere bedrijven zonder geldige vergunning.

In artikel 22.21 van de Omgevingswet, voorheen artikel 1.13a van de Wnb (Wet natuurbescherming) is aangegeven dat de minister (en provincies) belast is met de legalisatie van "*projecten met een geringe stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden die voldeden aan de voorwaarden van artikel 2.12 van het Besluit natuurbescherming, zoals dat luidde op 28 mei 2019*". Oftewel, de PAS-melders. In datzelfde artikel is te lezen dat de minister zo spoedig mogelijk een programma opstelt hoe ze de genoemde projecten (hierna voor gemak genoemd: PAS-melders) wil gaan legaliseren. Dit is gebeurd in het "*Legalisatieprogramma PAS-meldingen*" van februari 2022.

Echter, vanaf dat punt loopt het spaak. Ook zou de LBV+ regeling, aanvullend op het Legalisatieprogramma, emissie reduceren die deels voor de legalisatie van PAS-melders aangewend kan worden, ware het niet dat:

- De LBV+ regeling (te) lang op zich heeft laten wachten;
- Deze redenering inmiddels is achterhaald door diverse uitspraken van de Raad van State inzake de *additionaliteit*;

Artikel 1.13a lid 4 van de Wnb verplicht u de in het programma opgenomen activiteiten binnen drie jaar uit te voeren. Maar hiernaast verplicht artikel 1.13b lid 1 Wnb u te beoordelen of de in het programma genoemde maatregelen zowel **tijdig** uitgevoerd als **toereikend** zullen blijken te zijn. Mocht het niet toereikend en/of tijdig blijken te zijn, verplichten het tweede en het derde lid van artikel 1.13b Wnb het programma te wijzigen zodat deze wel toereikend en tijdig is en de PAS-melders binnen de geldende termijn gelegaliseerd kunnen worden.

U heeft nog drie maanden de tijd en heeft in de afgelopen vijf jaar van de stikstofcrisis slechts een handjevol PAS-melders kunnen legaliseren. **Dat u niet overeenkomstig artikel 1.13b van de Wnb heeft gehandeld, moge duidelijk zijn.**

2. De beoogde maatregelen

In het "*Legalisatieprogramma PAS-meldingen*" van februari 2022 is aangegeven dat u op een aantal maatregelen inzet om stikstofruimte vrij te spelen. Dit moet worden doorgezet naar de PAS-melders middels het principe *extern salderen* via een SRSS (stikstofregistratiesysteem). Dit betekent dat u bronmaatregelen wil treffen:

- de Srv, de Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (Rpav) en;
- de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv).

Het Programma vermeldt hierover: "*Dit zijn beide maatregelen die onder andere voor het legaliseren van de meldingen worden ingezet. Dit zijn beëindigingsregelingen en opkoopregelingen voor veehouders die willen stoppen.*"

Met de uitspraak van de Raad van State in november 2021 (ECLI:NL:RVS:2021:2627) was het additionaliteitsprincipe reeds bekend geworden. Ook in latere uitspraken is deze lijn herhaald. Dit zette een streep door het extern salderen, omdat – en daar is door de Raad van State meerdere malen op gewezen – er in de provinciale beheersplannen (die op basis van de VHR en de Wnb verplicht zijn) niet is aangegeven hoeveel en welke maatregelen er met betrekking tot stikstofdepositie nodig zijn om verslechtering van de natuur te voorkomen.

Er is na deze uitspraak geen enkele provincie geweest die zijn beheersplannen hierop heeft aangepast, terwijl dit het enige en juiste middel is om de 'additionaliteit' te regelen, waarbij ook gebruikmakend van artikel 2 lid 3 van de Vogel- en Habitatrichtlijn een afweging zou moeten plaatsvinden en waarin dan

ook ruimte voor de legalisatie van de PAS-melders zijn beslag zou kunnen krijgen.

De provincies hebben duidelijk nagelaten de beheersplannen aan te passen op additionaliteit, anderzijds heeft u op basis van artikel 1.13b Wnb de provincies hier ook niet in voldoende mate toe aangezet.

Agractie Nederland vraagt zich af: waar gokt u op? Is dat op het toch nog invoeren van een rekenkundige ondergrens van 1 mol? Als dit al lukt, weet dan dat nogal wat PAS-melders, door aanpassing van zowel de KDW's als aanpassingen in Aerius, inmiddels boven de 1 mol zitten.

Of gokt u op externe saldering? Weet dan dat externe saldering in een aantal provincies niet mogelijk is. En u weet ongetwijfeld dat – waar dat nog wel mogelijk is – het additionaliteitsprincipe legalisering in de weg kan staan. En dan laten we het feit dat ook bedrijven buiten de landbouw azen op stikstofruimte nog maar buiten beschouwing.

Of gaat u alsnog inzetten op de ADC-toets, zoals vermeld in het *Legalisatieprogramma*?

3. Oplossing Agractie

Zou het niet veel beter zijn om de beleidslijn van Agractie Nederland te volgen, zoals beschreven in de nota “Nederland van het Slot”? Alles draait namelijk om de Nederlandse invulling van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Onze stelling is: zolang Nederland die invulling niet aanpast, hobbelen we van crisis naar crisis.

Wat is dan onze lijn?

- a. Loslaten van het sturen op KDW en rechtstreeks **sturen op de Staat van Instandhouding** oftewel de instandhoudingsdoelstellingen;
- b. Het begrip significantie in artikel 6 lid 3 **wettelijk** invullen door het aanwijzen van significantiestroken (250 meter) langs stikstofgevoelige habitats in Natura-2000 gebieden (gebruik van Aerius niet meer nodig); binnen de stroken is een passende beoordeling nodig; daarbuiten niet meer;
- c. Vorengaande gekoppeld aan een **dalende, geborgde (regionale) emissie van NH3** vanuit de veehouderij, ter voorkoming van een nieuwe PAS problematiek.

De details van onze beleidslijn staan beschreven in onze nota “[Nederland van het Slot](#)”.

Vorengaande sluit vrijwel naadloos aan bij het Hoofdlijnenakkoord, maar vraagt wel om aanpassingen in de Omgevingswet en in de Wet Stikstof en Natuur. En niet over een tijdje, maar **per direct**. Wij realiseren ons terdege dat wetswijzigingen niet van vandaag op morgen geregeld zijn, maar ingezette wetswijzigingen bieden wel perspectief op legalisatie van PAS-melders en

interimmers. Mochten er intussen verzoeken om handhaving komen, dan zal de rechter hier ongetwijfeld rekening mee houden.

De voorgestelde lijn is niet alleen van belang voor legalisatie van PAS-melders maar ook om uw innovatiebeleid van de grond te krijgen. Om te kunnen innoveren, moeten bedrijven namelijk ook kunnen ontwikkelen. Meestal kan dat niet zonder schaalvergroting en daarbij is het van groot belang om niet tegen artikel 6 lid 3 van de habitatrichtlijn aan te lopen. Wij vrezen dat uw innovatiebeleid niet van de grond komt wanneer het vergunningenbeleid niet gewijzigd wordt.

In dit kader ook nog een opmerking over het sturen op de staat van instandhouding. Uit het rapport van de Werkgroep KDW Alternatieven, waar Agractie deel van uitmaakte (januari 2024), blijkt dat het sturen op de staat van instandhouding juridisch kan en ecologisch effectief is. Een deel van de Werkgroep was echter van mening dat het om uitvoeringstechnische redenen niet op korte termijn zou kunnen.

Agractie vindt dat een drogreden. Nog afgezien van het schokkende feit dat de monitoring van de natuurwaarden, 20 jaar na aanwijzing van de gebieden, kennelijk niet op orde is, hoeft dit het opstarten van de wijziging van de Wet Stikstof en Natuur niet in de weg te staan. Immers het vaststellen of aan nog vast te stellen instandhoudingsdoelstellingen is/wordt voldaan ligt qua tijdstip in de toekomst (bijvoorbeeld 2035). Er is dus tijd genoeg om een toetsingssysteem te ontwikkelen.

4. Conclusie

Agractie maakt zich grote zorgen over het door u tot dusverre gevoerde beleid. We constateren dat niet in voldoende mate toepassing is gegeven aan het artikel 1.13b van de Wnb (thans opgenomen in de Omgevingswet). Ondanks uw goede wil, worden er geen concrete maatregelen uitgevoerd die tijdig en afdoende zijn om de PAS-melders te legaliseren en die recht doen aan de afspraken zoals gemaakt in het Hoofdlijnenakkoord. Wij constateren dat het gemor in onze achterban toeneemt en dat het vertrouwen in u afneemt. Doe iets! Anders zijn wij genoodzaakt dit via juridische procedures te moeten afdwingen.

Bent u bereid spoedig een reactie te geven, in ieder geval voor 31 december 2024?

Met vriendelijke groet,

Alien van Zijtveld

Voorzitter Agractie Nederland